

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

Rada spolu s Európskym parlamentom prijíma právne predpisy Európskej únie v podobe nariadení a smerníc a pripravuje rozhodnutia a nezáväzné odporúčania. V oblasti svojich právomocí rozhoduje jednoduchou väčšinou, kvalifikovanou väčšinou alebo jednomyseľne podľa právneho základu aktov, ktoré si vyžadujú jej schválenie.

PRÁVNY ZÁKLAD

V jednotnom inštitucionálnom rámci Európskej únie vykonáva Rada právomoci, ktoré boli na ňu prenesené článkom 16 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) a článkami 237 – 243 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

ÚLOHA

A. Právne predpisy

Na základe návrhov Komisie prijíma Rada právne predpisy EÚ v podobe nariadení a smerníc buď spoločne s Európskym parlamentom v súlade s postupom uvedeným v článku 294 ZFEÚ (riadny legislatívny postup) alebo samostatne po konzultácii s Európskym parlamentom (pozri informačný list [1.2.3](#)). Rada tiež prijíma samostatné rozhodnutia a nezáväzné odporúčania (článok 288 ZFEÚ) a vydáva uznesenia. Rada a Parlament stanovujú všeobecné pravidlá pre uplatňovanie vykonávacích právomocí zverených Komisii alebo vyhradených pre Radu (článok 291 ods. 3 ZFEÚ).

B. Rozpočet

Rada je jednou z dvoch zložiek rozpočtového orgánu (druhou je Parlament), ktorý schvaľuje rozpočet Európskej únie ([1.2.5](#)). Rada tiež v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom jednomyseľne prijíma rozhodnutia o ustanoveniach, ktoré sa týkajú systému vlastných zdrojov EÚ a viacročného finančného rámca (články 311 a 312 ZFEÚ). V tomto prípade musí dať Parlament súhlas prostredníctvom väčšiny svojich poslancov. Najnovší viacročný finančný rámec (na roky 2014 – 2020) prijal Parlament v novembri 2013. Hoci Rada a Európska rada sú dve samostatné inštitúcie, spoločne využívajú oddiel II rozpočtu Európskej únie (článok 43 písm. b) nariadenia o rozpočtových pravidlách).

C. Ďalšie právomoci

1. Medzinárodné dohody

Rada uzatvára medzinárodné dohody Európskej únie, o ktorých rokuje Komisia a ktoré si vo väčšine prípadov vyžadujú súhlas Parlamentu (článok 218 ods. 6 ZFEÚ).

2. Menovanie do funkcie

Rada na základe rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou (od Zmluvy z Nice) menuje členov Dvora audítorov, Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Výboru regiónov.

3. Hospodárska politika

Rada koordinuje hospodársku politiku členských štátov (článok 121 ZFEÚ) a bez toho, aby boli dotknuté právomoci Európskej centrálnej banky, prijíma politické rozhodnutia v menovej oblasti. Pre členov Euroskupiny, ktorí si volia predsedu s mandátom v trvaní dva a pol roka (články 136 a 137 ZFEÚ), platia osobitné pravidlá. Ministri financií Euroskupiny sa spravidla schádzajú deň pred zasadnutím Rady pre hospodárske a finančné záležitosti.

V rámci európskeho semestra vykonáva Rada aj niektoré funkcie správy hospodárskych záležitostí. Na jeseň, keď sa cyklus začína, zvažuje konkrétne odporúčania pre eurozónu na základe ročného prieskumu rastu; potom v júni a júli prijíma odporúčania pre jednotlivé krajiny po ich schválení Európskou radou.

Článok 136 ZFEÚ bol zmenený rozhodnutím Európskej rady 2011/199/EÚ a nadobudol platnosť 1. mája 2013 po ratifikácii všetkými členskými štátmi. Odvtedy tvorí právny základ pre mechanizmy stability, napríklad EMS ([2.6.8](#)).

4. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika ([5.1.1](#)) a ([5.1.2](#))

Európska únia, ktorá nahradila Európske spoločenstvo, získala právnu subjektivitu Lisabonskou zmluvou. Novou zmluvou tiež zanikla štruktúra troch pilierov. Spravidlosť a vnútorné veci boli plne začlenené medzi činnosti Únie, pre ktoré takmer vo všetkých prípadoch platí riadny legislatívny postup. Pri prijímaní spoločných pozícií a spoločných opatrení alebo pri vypracovaní dohovorov v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky však Rada naďalej koná podľa osobitných pravidiel.

Niekdajší model trojky nahradil nový systém: Rada pre zahraničné veci pod stálym vedením vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku v súčasnosti úzko spolupracuje s Komisiou. K dispozícii má Generálny sekretariát Rady a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť.

ORGANIZÁCIA

A. Zloženie

1. Členovia

Radu tvorí po jednom zástupcovi každého členského štátu na ministerskej úrovni, „ktorý môže zaväzovať vládu príslušného členského štátu“ (článok 16 ods. 2 ZEÚ).

2. Predsedníctvo

S výnimkou Rady pre zahraničné veci predsedá Rade zástupca toho členského štátu, ktorý predsedá Európskej únii: predsedníctvo sa mení každých šesť mesiacov v poradí, ktoré jednomyseľne určuje Rada (článok 16 ods. 9 ZFEÚ). Rôznym formáciám Rady s výnimkou Rady pre zahraničné veci predsedajú počas 18 mesiacov vopred určené skupiny po troch členských štátoch. Zároveň každý člen skupiny postupne preberá predsedníctvo na pol roka.

Nasledujúcich päť rokov bude predsedníctvo zabezpečovať: Chorvátsko a Nemecko v roku 2020, Portugalsko a Slovinsko v roku 2021, Francúzsko a Česká republika v roku 2022, Švédsko a Španielsko v roku 2023 a Belgicko a Maďarsko v roku 2024 (v uvedenom poradí). Toto poradie môže zmeniť Európska rada (článok 236 písm. b) ZFEÚ).

3. Prípravné orgány

Za prípravu činnosti Rady a plnenie úloh uložených Radou (článok 240 ZFEÚ) zodpovedá Výbor stálych predstaviteľov vlád členských štátov (Coreper). Tomuto výboru predsedá zástupca členského štátu, ktorý vykonáva predsedníctvo Rady pre všeobecné záležitosti, t. j. rotujúce predsedníctvo. Politickému a bezpečnostnému výboru, ktorý sleduje vývoj medzinárodnej situácie v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, však predsedá zástupca vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.

Tento výbor sa schádza každý týždeň, pripravuje prácu Rady a koordinuje činnosti týkajúce sa spolurozhodovania s Európskym parlamentom. Je rozdelený na dve časti: Coreper I zložený zo zástupcov stálych predstaviteľov, ktorý pripravuje prácu v technickejších oblastiach ako poľnohospodárstvo, zamestnanosť, vzdelávanie či životné prostredie, a Coreper II, ktorý sa zaoberá záležitosťami „vysokej politiky“, predovšetkým zahraničné, hospodárske a menové veci a spravodlivosť a vnútorné veci. Coreperu v prípravných prácach pomáha približne desiatka výborov a asi stovka špecializovaných pracovných skupín.

B. Fungovanie

V závislosti od danej oblasti prijíma Rada rozhodnutia jednoduchou väčšinou, kvalifikovanou väčšinou alebo jednomyseľne (1.2.3.) a (1.2.4). Keď Rada koná ako zákonodarný orgán, jej zasadnutia sú verejné (článok 16 ods. 8 ZFEÚ). Generálneho tajomníka Rady menuje Rada v súlade s článkom 240 ZFEÚ. Rada sa schádza v Bruseli a v Luxemburgu (zasadnutia v apríli, júni a októbri). V súčasnosti má Rada desať formácií, z ktorých tri zasadajú pravidelne (všeobecné záležitosti, vonkajšie vzťahy a hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN)).

1. Jednoduchá väčšina

Jednoduchá väčšina znamená, že rozhodnutie sa požaduje za prijaté, ak počet hlasov v jeho prospech prevyšuje počet hlasov v jeho neprospech. Každý člen Rady má jeden hlas. Jednoduchá väčšina je teda dosiahnutá, ak za návrh hlasuje najmenej 14 členov Rady. Pravidlo jednoduchej väčšiny sa uplatňuje vtedy, ak sa v zmluve neustanovuje inak (článok 238 ods. 1 ZFEÚ). Ide teda o bežný rozhodovací postup. V praxi sa

však vzťahuje iba na malý počet rozhodnutí: o rokovacom poriadku Rady, organizácii Generálneho sekretariátu Rady a pravidlách pre výbory stanovené v zmluve.

2. Kvalifikovaná väčšina

a. Mechanizmus

Pravidlo kvalifikovanej väčšiny Rady možno nájsť v Lisabonskej zmluve v článku 16 (ods. 4, prvá odrážka) ZEÚ. Podľa tohto článku sa vyžaduje, aby najmenej 55 % členov Rady, ktorí zastupujú aspoň 65 % obyvateľstva Únie, hlasovalo kladne. V praxi to znamená aspoň 15 z 27 členských štátov. Ak návrh nepredkladá Komisia alebo vysoký predstaviteľ, uplatňuje sa pravidlo posilnenej kvalifikovanej väčšiny. Vtedy je potrebných aspoň 72 % hlasov Rady za (aspoň 20 členských štátov z 27), ktoré zodpovedajú aspoň 65 % počtu obyvateľov Únie.

b. Pôsobnosť

Lisabonskou zmluvou sa znova rozšírila možnosť rozhodovať kvalifikovanou väčšinou. Kvalifikovanou väčšinou alebo posilnenou kvalifikovanou väčšinou sa hlasuje v prípade 68 právnych základov, väčšinou v rámci riadneho legislatívneho postupu (kam patria mnohé oblasti, ktoré predtým patrili do tretieho piliera). Kvalifikovaná väčšina je tiež potrebná na menovanie predsedu Komisie a jej členov, členov Dvora audítorov, Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Výboru regiónov ([1.2.3](#) a [1.2.4](#)).

3. Jednomyseľnosť

Jednomyseľnosť sa podľa zmluvy vyžaduje len pre pomerne malý počet oblastí, ktoré však patria medzi najdôležitejšie (dane, sociálna politika atď.). To ostalo v Lisabonskej zmluve zachované. Článok 48 ods. 7 ZEÚ však obsahuje tzv. premostovacu doložku, ktorá Rade umožňuje, aby v niektorých otázkach rozhodovala nie jednomyseľne, ale kvalifikovanou väčšinou. Okrem toho môže Rada pri niektorých politikách rozhodnúť (jednomyseľne) o rozšírení hlasovania kvalifikovanou väčšinou (napríklad podľa článku 81 ods. 3 ZFEÚ o opatreniach týkajúcich sa rodinného práva, ktoré majú cezhraničné dôsledky).

Vo všeobecnosti usiluje Rada o jednomyseľnosť aj vtedy, ak sa jednomyseľnosť nevyžaduje. Táto preferencia vychádza z tzv. luxemburského kompromisu z roku 1966, ktorým bol ukončený konflikt medzi Francúzskom a ostatnými členskými štátmi. Vtedy Francúzsko odmietalo prejsť v niektorých oblastiach od jednomyseľnosti ku kvalifikovanej väčšine. Text kompromisu znie: „Tam, kde by na návrh Komisie mohlo byť rozhodnuté väčšinou hlasov a kde pôjde o veľmi dôležité záujmy jedného alebo viacerých partnerov, budú členovia Rady usilovať o to, aby sa v primeranom čase dosiahlo také riešenie, ktoré môžu prijať všetci členovia Rady pri rešpektovaní svojich vzájomných záujmov a záujmov Spoločenstva.“

Podobné riešenie bolo prijaté aj v roku 1994. Vtedy bol prijatý tzv. ioanninský kompromis na ochranu členských štátov, keď hrozil vznik blokujúcej menšiny. Ak dotknuté členské štáty vyjadria svoj nesúhlas s rozhodovaním Rady kvalifikovanou väčšinou, urobí Rada maximum, aby v primeranom čase dospela k uspokojivému riešeniu pre prevažnú väčšinu štátov.

Ešte donedávna bola možné odložiť zavedenie nového systému dvojitej väčšiny z roku 2014 do 31. marca 2017. Tento krok tiež umožňoval, aby sa na žiadosť členského štátu uplatnilo predošlé pravidlo kvalifikovanej väčšiny podľa Zmluvy z Nice ([1.2.3](#)).

Eeva Pavy
02/2020

